

Wspólna deklaracja uczestników konferencji Pakt dla Mokradeł

W dniach 5-7 lutego 2023 roku, z okazji 52. rocznicy Konwencji Ramsarskiej, na Wydziale Biologii Uniwersytetu Warszawskiego spotkało się ponad 350 osób zajmujących się ochroną ekosystemów mokradłowych. Delegaci reprezentowali różnorodne środowiska, od pracowników naukowych związanych z różnymi dyscyplinami, przez praktyków ochrony i restytucji mokradeł z organizacji pozarządowych, rolników, społeczników, po pracowników administracji publicznej (m.in. Generalnej i Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska, Parków Narodowych i Krajobrazowych, Lasów Państwowych, Wód Polskich). W czasie konferencji wygłoszono 71 referatów, przedstawiono 30 prezentacji posterowych oraz przeprowadzono szereg dyskusji panelowych i warsztatowych.

W ramach wspólnej deklaracji konferencyjnej, delegaci przyjęli następujące oświadczenie.

Ekosystemy mokradłowe, takie jak bagna, torfowiska, rzeki, jeziora, są kluczowym elementem przyrody, a ich ochrona i odtwarzanie są niezbędne dla powstrzymania globalnego kryzysu klimatyczno-ekologicznego, a także dla zapewnienia bezpiecznej przyszłości ludzi i trwałego dostępu do zasobów środowiska.

Mokradła zajmowały ok. 18% powierzchni Polski, ale niemal wszystkie, w efekcie degradacji, przestały spełniać niegdysiejsze funkcje ekosystemowe. Wskutek melioracji około 85% torfowisk straciło cechy ekosystemów bagiennych, zmieniając się z pochłaniaczy dwutlenku węgla w źródła jego emisji do atmosfery. Około 80% rzek ma, wskutek regulacji i dopływu zanieczyszczeń, znacząco pogorszony stan ekologiczny, co upośledziło ich zdolności samooczyszczania i zniszczyło różnorodność siedlisk. Również stan lub potencjał ekologiczny ponad 80% jezior jest gorszy niż dobry. Gatunki związane z mokradłami dominują w Polskich Czerwonych Księgach fauny i flory, należąc do najszybciej ginących.

Mimo że dotychczasowe projekty odtwarzania mokradeł prowadzone w Polsce i za granicą dostarczyły niezbędnej wiedzy naukowej i technicznej, skala przestrzenna i liczba zrealizowanych projektów jest nieproporcjonalnie mała w stosunku do potrzeb. Jednocześnie ochrona i restytucja mokradeł są coraz częściej przywoływane przez różne środowiska jako działania niezbędne dla przeciwdziałania suszom i powodziom, ochrony jakości wód, ograniczenia skutków zmian klimatu, a także poprawy obronności kraju. Również nowe akty prawne Unii Europejskiej – „Strategia bioróżnorodności” oraz „Prawo o przywracaniu przyrody” – wymagają od nas natychmiastowego zwiększenia efektywności ochrony i restytucji mokradeł. Aby wdrożyć te plany, potrzebujemy dziś współpracy różnych środowisk ponad wszelkimi podziałami.

Jako uczestnicy konferencji „Pakt dla Mokradeł” wyrażamy potrzebę i wolę współdziałania na rzecz:

- (1) Uznania ochrony i odtwarzania mokradeł za działania kluczowe dla adaptacji do zmian klimatu i ich ograniczania oraz powstrzymania wymierania gatunków, i wdrożenia adekwatnych działań w różnych sektorach polityki Państwa,
- (2) Współpracy naukowców różnych dziedzin i dyscyplin naukowych w planowaniu oraz realizacji ochrony i odtwarzania mokradeł, a także stworzenia systemu monitoringu ich stanu ekologicznego oraz oceny funkcji ekosystemowych,
- (3) Współpracy między instytucjami administracji publicznej a naukowcami i praktykami ochrony przyrody, aby poprawić istniejące i wypracować nowe skuteczne instrumenty prawne, administracyjne i finansowe wspierające przyrodę mokradeł,
- (4) Stworzenia ram prawno-organizacyjnych wspomagających zaangażowanie sektora prywatnego w odtwarzanie mokradeł, a w szczególności restytucję zdegradowanych torfowisk w ramach kompensowania emisji gazów cieplarnianych,
- (5) Wypracowania nowych zasad gospodarowania glebami torfowymi w sektorze rolniczym i leśnym, takich jak paludikultura, aby zminimalizować emisje gazów cieplarnianych i przywrócić utracone funkcje ekosystemowe, takie jak retencja i oczyszczanie wód,
- (6) Ograniczenia wydobycia i stosowania torfu w przemyśle ogrodniczym i innych sektorach,
- (7) Rewizji dotychczasowego podejścia do formalnej ochrony mokradeł na obszarach chronionych w celu zwiększenia jej efektywności i zapobieżenia błędnym decyzjom administracyjnym,
- (8) Objęcia skuteczną ochroną mokradeł dobrze zachowanych oraz opracowania i wdrożenia krajowego planu restytucji przyrodniczej mokradeł zdegradowanych w celu przywracania przyrody i odtwarzania utraconych usług ekosystemowych, w tym funkcji strategicznych w zakresie obronności kraju,
- (9) Skutecznej i powszechnej edukacji społeczeństwa w zakresie roli mokradeł w przyrodzie i naszym życiu, a także potrzeb i metod ich odtwarzania,
- (10) Wzmocnienia współpracy międzynarodowej polskich naukowców, praktyków i decydentów w zakresie ochrony i przywracania mokradeł, w szczególności w zakresie ochrony transgranicznych obszarów bagiennych, takich jak region białorusko-ukraińsko-polskiego Polesia.

Warszawa, 7 lutego 2023